

INFORMĀCIJA BĀRIŅTIESĀM PAR GROZĪJUMIEM LATVIJAS SODU IZPILDES KODEKSĀ UN VALSTS PROBĀCIJAS DIENESTA LIKUMĀ

Ministrija informē, ka 2009.gada 15.jūnijā Saeimā pieņemts grozījums Valsts probācijas dienesta likumā un 2009.gada 18.jūnijā – grozījumi Latvijas Soduzpildes kodeksā (spēkā no 2009.gada 14.jūlija). Grozījumi tika veikti, jo jau ilgāku laiku aktuāls jautājums ir nepieciešamība pilnveidot bērnu aizsardzību no noziedzīgiem nodarījumiem pret dzimumneaizskaramību un tikumību. Ņemot vērā to, ka lielus šādu nodarījumu draudus bērniem rada personas, kas jau vienu vai vairākas reizes tiesātas par noziedzīgiem nodarījumiem pret dzimumneaizskaramību un tikumību, būtisks trūkums bija tas, ka bieži par šādu personu atgriešanos sabiedrībā pēc soda izciešanas neuzzināja tās institūcijas, kurām ir noteikta kompetence bērna tiesību aizsardzībā – t.sk. bāriņtiesas.

Līdz ar to šie grozījumi ir būtiski turpmākajā bāriņtiesu darbībā, lai veicinātu efektīvāku un ātrāku informācijas apmaiņu starp institūcijām attiecībā uz personām, kas ir notiesātas un izcieš sodu par tīšiem vardarbīgiem noziedzīgiem nodarījumiem vai noziedzīgiem nodarījumiem pret dzimumneaizskaramību un tikumību (turpmāk tekstā – notiesātā persona) saistībā ar bērnu tiesību aizsardzības nodrošināšanu (Tiešsaistes uz grozījumiem: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=194039> (grozījums Valsts probācijas dienesta likumā) un <http://www.likumi.lv/doc.php?id=194091> (grozījumi Latvijas Soduzpildes kodeksā)).

Vēršam uzmanību, ka saņemtā informācija no Valsts policijas teritoriālās struktūrvienības, brīvības atņemšanas iestādes administrācijas par iespējamo notiesātās personas atbrīvošanos vai no Valsts probācijas dienesta par probācijas klientu ir ierobežotas pieejamības informācija.

Informācijas atklātības likuma 5.panta pirmajā daļā noteikts, ka ierobežotas pieejamības informācija ir tāda informācija, kura ir paredzēta ierobežotam personu lokam sakarā ar darba vai dienesta pienākumu veikšanu un kuras izpaušana vai nozaudēšana šīs informācijas rakstura un satura dēļ apgrūtināt vai var apgrūtināt iestādes darbību, nodara vai var nodarīt kaitējumu personu likumiskajām interesēm. Minētā likuma 16.panta pirmajā daļā noteikts, ka iestāde nodrošina, lai pienākumu saglabāt ierobežotas pieejamības informāciju zina visas personas, uz kurām šis pienākums attiecas, ja likumā nav noteikts citādi. Līdz ar to aicinām bāriņtiesas priekšsēdētāju iepazīstināt visus bāriņtiesas darbiniekus, kuri strādās ar minēto informāciju, par Informācijas atklātības likuma prasībām.

Tā kā bāriņtiesas darbības mērķis ir prioritāri nodrošināt bērnu tiesību un interešu aizsardzību, būtiski ir iegūt informāciju par to, vai notiesātā persona neplāno dzīvot vai jau nedzīvo kopā ar ģimeni, kurā ir nepilngadīgi bērni. Minēto informāciju var iegūt izmantojot Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Iedzīvotāju reģistru vai arī citus līdzekļus – piemēram, jau bāriņtiesas rīcībā esošās vai no sociālā dienesta, pašvaldības policijas iegūtās ziņas.

Ja tiek noskaidrots, ka ģimenē nav nepilngadīgu bērnu, bāriņtiesa turpmākas darbības neveic, bet informāciju patur zināšanai, ja turpmākajā darba procesā (t.sk., arī citās bāriņtiesā risināmās lietās) tomēr tiktu iegūta informācija par notiesātās personas saistību ar kādu no ģimenēm, kurās atrodas nepilngadīgi bērni vai citas rīcībnespējīgas personas. Vienlaikus bāriņtiesai jāsadarbojas ar citām bāriņtiesām, ja kļūst zināms, ka notiesātā persona ir mainījusi dzīvesvietu uz citu pašvaldību.

Savukārt, ja notiesātā persona dzīvo ģimenē, kurā ir nepilngadīgi bērni, bāriņtiesai, ievērojot informācijas konfidencialitāti, nepieciešams iegūt informāciju par bērnu stāvokli ģimenē, t.sk., informāciju no bērnu izglītības iestādēm, ģimenes ārsta un citām institūcijām vai personām, kas varētu sniegt ziņas par bērnu aprūpi ģimenē, attiecībām ar ģimenes locekļiem un iespējamām bērnu uzvedības izmaiņām.

Vēršam uzmanību, ka nepieciešams rūpīgi vērtēt visu saņemto informāciju un pārliecināties, vai nepastāv bērnu tiesību un interešu apdraudējums. Turklāt apdraudējums jāvērtē kontekstā ar konkrētu notiesātās personas sodāmību.

Ja, izvērtējot situāciju ģimenē, bāriņtiesa nesaskata tiešu bērnu tiesību un interešu apdraudējumu un nav nepieciešama tūlītēja bāriņtiesas rīcība tā novēršanai, bāriņtiesas rīcībā esošā informācija nododama pašvaldības sociālajam dienestam turpmākai ģimenes pārraudzībai un psihosociālas palīdzības sniegšanai.

Savukārt, ja iegūtā informācija liecina par iespējamu apdraudējumu bērna veselībai, dzīvībai vai pilnvērtīgai attīstībai, bāriņtiesai nekavējoties jāveic darbības kompetences ietvaros, lai to novērstu un jāizvērtē nepieciešamība šķirt bērnu no ģimenes, vienlaikus par konstatēto informējot tiesībsargājošās iestādes.

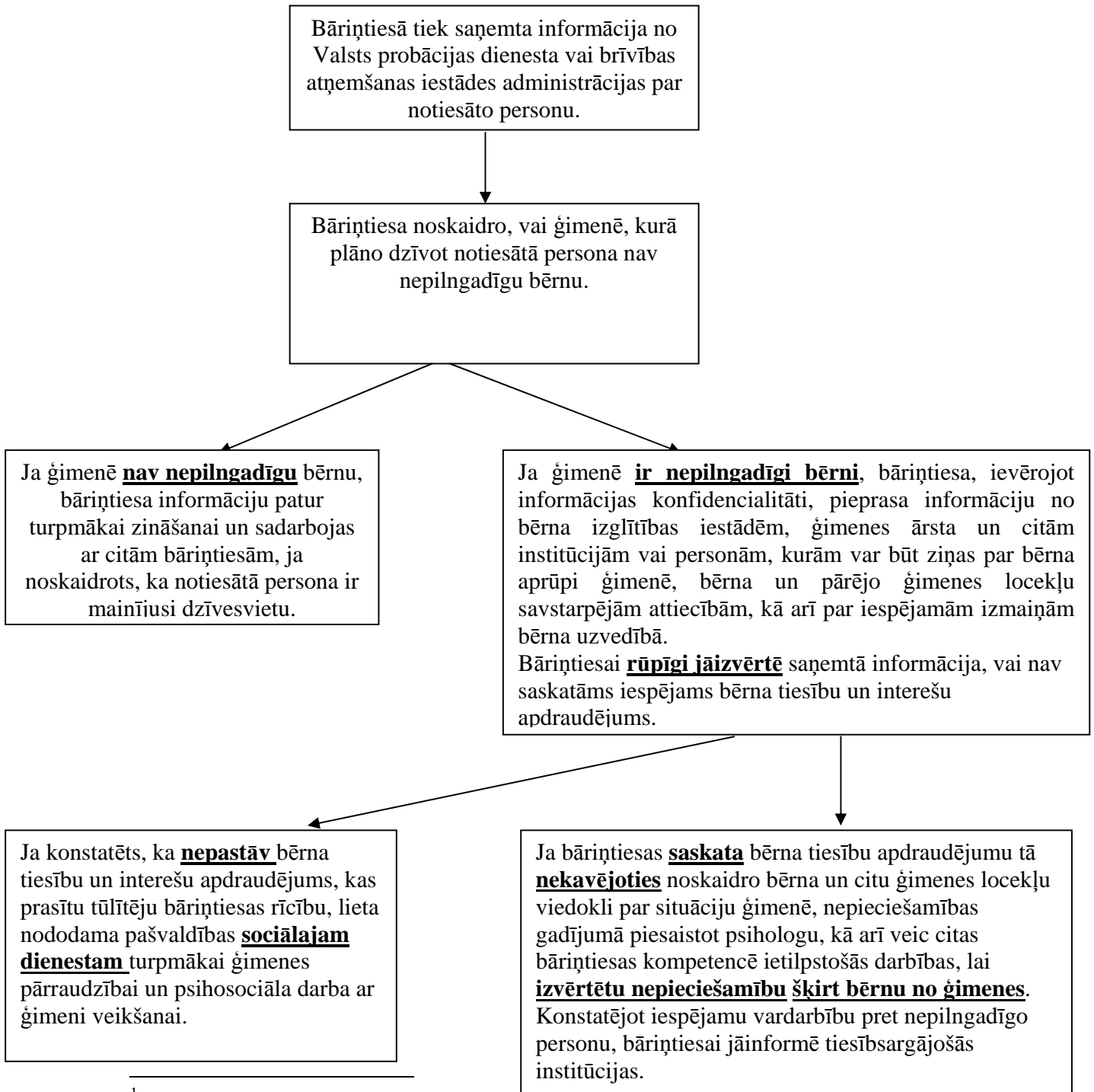
Papildus vēršam uzmanību, ka gadījumos, ja ģimenē, kur plāno dzīvot vai jau dzīvo notiesātā persona, atrodas rīcībnespējīgā persona, bāriņtiesai analogiski kā gadījumos ar nepilngadīgiem bērniem, ar lielu rūpību jāpārliecinās, vai netiek apdraudētas rīcībnespējīgo personu tiesības un intereses.

Attiecībā uz lietvedības prasībām, ministrija iesaka saņemto informāciju un ar to saistītos dokumentus sākotnēji veidot kā lietu ar indeksu 1-16 (iesniegumi, to izskatīšanas un izpildes dokumenti bāriņtiesas kompetences jautājumos), bet, ja konstatēta nepieciešamība bērnu šķirt no ģimenes, veidosies lieta par aprūpes tiesību atņemšanu ar indeksu 3-5.

Papildus informējam, ka Tieslietu ministrijā norit darbs, lai noteiktu kārtību, kādā ierobežots personu loks var tikt informēts par personu, kas izdarījusi noziedzīgu nodarījumu pret tikumību un dzimumneaizskaramību.

Pielikumā: Bāriņtiesas rīcības modelis, saņemot informāciju par personām, kas ir notiesātas un izcieš sodu par tīšiem vardarbīgiem noziedzīgiem nodarījumiem vai noziedzīgiem nodarījumiem pret dzimumneaizskaramību un tikumību.

BĀRIŅTIESAS RĪCĪBAS MODELIS, saņemot informāciju par personām, kas ir notiesātas un izcieš sodu par tišiem vardarbīgiem noziedzīgiem nodarījumiem vai noziedzīgiem nodarījumiem pret dzimumneaizskaramību un tikumību (turpmāk tekstā – notiesātā persona)¹

¹ Līdz tiks izstrādāti grozījumi normatīvajos aktos, kas noteiks kārtību, kādā ierobežotu personu loku bus iespējams informēt par personu, kas izdarījusi noziedzīgu nodarījumu pret nepilngadīgā tikumību un dzimumneaizskaramību.